

KONU

37

ZEHİRLENMELER

Prof. Dr. Nermin Olgun,
Dr. Öğr. Üyesi Azime Karakoç Kumsar,
Doç. Dr. Feride Taşkın Yılmaz

GİRİŞ

Zehir (toksin) nispeten az miktardaki maddelerin sindirim, solunum ve deriye uygulanması sonucu vücuda giren ve kimyasal etkileriyle yaralanmaya neden olan maddelerdir. Zehirlenme, toksite ile sonuçlanan bir madde ile temas edilmesidir. İlaç ve kimyasal maddelerin farklı amaç doğrultusunda alınması sonucu oluşan zehirlenmeler hastanede, evde, okulda, işyerlerinde, alışveriş ya da eğlence merkezi gibi herhangi bir yerde, çeşitli maddelerle ve farklı şekillerde ortaya çıkabilir.

Kazara zehirlenme ve kasıtlı olarak kendi kendini zehirlenme, çok sayıda acil servis başvurusu ve ölümle sonuçlanır. Ulusal Zehir Danışma Merkezi (UZDM)'nin, 1988-2009 yıllarını kapsayan ve merkeze başvuran vakalara göre yayınladığı raporuna göre; zehirlenmelerin, %44.02 intihar ve %47.20'si kaza sonucu meydana gelmiştir. Bu rapora göre, zehirlenmelerin %93.36'sının sindirim yoluyla zehirlenmeye yol açan bir ajan nedeni ile geliştiği ve bu toksik ajanın, en yüksek oranda (%70,60) insan sağlığı ürünleri olduğu belirtilmektedir. En fazla zehirlenme başvurusu Marmara Bölgesi'nden, en az başvuru ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden yapılmıştır. Zehirlenme vakalarının, kadınlarda erkeklere oranla daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Yaşa göre zehirlenmelerin; çocuklarda 2 ve 3 yaşlarında, yetişkinlerde ise 15-19 ve 20-29 yaş aralığında en yüksek oranda meydana geldiği bildirilmektedir.

ZEHİR ÇEŞİTLERİ

Oral Yol ya da Sindirim Yoluyla Zehirlenmeye Yol Açan Etkenler

En sık sindirim yoluyla zehirlenmelere rastlanılmaktadır. İlaçlar, uygun olmayan yollarla hazırlanmış yiyecekler, ev ve endüstride sık kullanılan kimyasal maddeler, bitki toksinleri, petrol ürünleri, tarım ilaçları, yabani otlar, zehirli mantarlar ve fazla alkol alımıdır.

Solunum Yoluyla Zehirlenmeye Yol Açan Etkenler

Çeşitli gazların, spreylerin ve dumanların evde, endüstri ve tarım alanlarında sık kullanılması ve/veya bunların solunması, araba egzozunda ya da sobadan yanan odun/kömürden ve tüp kaçaklarından oluşan karbonmonoksit gazı, amonyak, klor, yapıştırıcılar, boyalar, temizlikte kullanılan kimyasal maddeler ve böcek öldürücülerdir.

Cilt Yoluyla Zehirlenmeye Yol Açan Etkenler

Böcek öldürücüler, tarım ilaçları, bazı deniz canlıları ve zehirli bitkilerdir.